

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การขายตรงเป็นวิธีการขายปลีกสินค้าหรือกระจายสินค้าโดยช่องทางจัดจำหน่ายที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการใช้วิธีนำสินค้าหรือบริการของตน ไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยมิได้กระทำผ่านร้านค้าต่างๆ ไป แต่จะอาศัยผู้ขายตรงเป็นผู้นำสินค้าหรือบริการ ไปเสนอขายต่อผู้บริโภค ณ สถานที่อยู่อาศัยของผู้บริโภคหรือสถานที่อื่นใดที่ไม่ใช่สถานประกอบการ ทั้งนี้ การเสนอขายดังกล่าวจะใช้วิธีการนำเสนอด้วยวาจาต่อหน้าผู้บริโภคเป็นสำคัญ ดังนั้นการขายตรงจึงมีวิธีการที่แตกต่างจากการขายปลีกต่างๆ ไป

ในการดำเนินธุรกิจขายตรงนั้น ผู้ประกอบการขายตรงจะใช้แผนการขายที่เห็นว่าอำนวยประโยชน์ให้กับตนได้มากที่สุดซึ่งแผนการขายที่ผู้ประกอบการขายตรงนิยมนำมาใช้มีอยู่ 2 รูปแบบด้วยกันคือ

1. แผนการขายตรงแบบชั้นเดียว เป็นแผนการขายที่มีมานานแล้วผู้ขายตรงจะไม่มีหน้าที่หาสมาชิกหรือสร้างทีมขายของตนเองรายได้จะมาจากส่วนแบ่งเปอร์เซ็นต์ของยอดขายที่มีผู้ขายขายได้ในแต่ละเดือน

2. แผนการขายตรงแบบหลายชั้น เป็นแผนการขายที่มีลักษณะคล้ายกับแผนการขายแบบชั้นเดียว กล่าวคือ ผู้ประกอบการยังคงมีเป้าหมายที่จะขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง ในส่วนที่แตกต่างกันที่เห็นได้ชัดเจนคือการจัดแผนการขายที่มีการจัดผู้ขายออกเป็นหลายระดับ โดยผู้ประกอบการจะอยู่บนสุดของแผนส่วนระดับต่างประกอบด้วยพนักงานขายในระดับต่างๆ การขายสินค้าจากผู้ประกอบการมายังพนักงานใช้ระบบเฟรนไชส์ คือให้สิทธิกับพนักงานขายที่จะนำสินค้าไปขายกับผู้บริโภคโดยผู้ประกอบการได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของค่าสมัครและผลประโยชน์จากการขาย นอกจากนี้พนักงานยังสามารถที่จะแนะนำสมาชิกใหม่เข้ามาในแผนการขายเพื่อสร้างทีมงานการขายของตนเองได้

หากจะพิจารณาถึงวิธีการขายตรงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว วิธีการที่ผู้ขายตรงใช้ในการขายสินค้าอาจต้องตกอยู่ในบังคับของกฎหมายเอกเทศสัญญาในลักษณะซื้อขาย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ขายตรงนั้นอาจมีได้ 2 รูปแบบ คือเป็น

ตัวแทนขายผูกพันกับผู้ประกอบธุรกิจตามสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาซื้อขาย อีกรูปแบบหนึ่งคือ เป็น ผู้จำหน่ายอิสระผูกพันกับผู้ประกอบธุรกิจตามสัญญาต่างตอบแทนและสัญญาซื้อขาย

สำหรับการขายตรงกับตลาดโดยตรงนั้นมีความแตกต่างโดยนัยสำคัญคือการขายสินค้าหรือบริการที่ใช้วิธีการตลาดโดยตรงจะต้องกระทำผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร ไปรษณีย์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น แต่การขายตรงจะมีได้กระทำผ่านสื่อแต่ละกระทำโดยบุคคล อีกทั้งการตลาดโดยตรงไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่แต่การขายตรงจะจำกัดในเรื่องสถานที่การซื้อสินค้าจากการขายตรงจะถูกจำกัดเสรีภาพและโอกาสในการเลือกซื้อ ไม่มีเวลาในการไตร่ตรองตัดสินใจหรือศึกษาข้อมูลทำให้ผู้บริโภคเป็นจำนวนมากถูกหลอกหรือถูกเอาเปรียบจากผู้ขายตรงและผู้ประกอบการหรือถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อีกทั้งผู้บริโภคในปัจจุบันก็ขาดมาตรการในทางกฎหมายที่ดีไว้ใช้ป้องกันคุ้มครองสิทธิของตน

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทยไม่เหมาะสมที่จะนำไปบังคับใช้เพื่อความคุ้มครองผู้บริโภคและประชาชนได้ ซึ่งปัญหาในทางกฎหมายแพ่งที่เกิดขึ้นอาจสรุปได้ดังนี้คือ

1. กฎหมายไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้ขายตรงได้อย่างเหมาะสม

ในกรณีที่ผู้ขายตรงมีสถานะเป็นตัวแทนขาย หลักกฎหมายทั้งในเรื่องสัญญาจ้างแรงงานและในเรื่องสัญญาตัวแทนนั้นสามารถให้ความคุ้มครองและความเป็นธรรมแก่ผู้ขายตรงได้อย่างเหมาะสมแต่ในกรณีที่ผู้ขายตรงมีสถานะเป็นผู้จำหน่ายอิสระตามความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างผู้ขายตรงที่เป็นผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจจะผูกพันตามสัญญาต่างตอบแทนและสัญญาซื้อขายการผูกพันในลักษณะนี้ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตนและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบที่มีต่อผู้ขายตรงได้ เพราะหลักกฎหมายเรื่องสัญญานั้นหากไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้วก็ยอมทำได้ นอกจากนั้น โดยผลของสัญญาซื้อขายยังทำให้ผู้ประกอบธุรกิจไม่มีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ผู้ขายตรงกลับเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบทั้งในทางสัญญาและในทางละเมิดต่อผู้บริโภค โดยตรงแต่เพียงผู้เดียว

2. กฎหมายไม่เหมาะสมที่จะนำไปบังคับใช้เพื่อความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค

ในกรณีที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าจากผู้ขายตรงที่มีได้เป็นลูกจ้างหรือตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจแต่เป็นผู้จำหน่ายอิสระนั้น คู่สัญญาของผู้บริโภคคือผู้ขายตรงไม่ใช่ผู้ประกอบธุรกิจหากมีการปฏิบัติผิดสัญญาหรือเกิดความเสียหายใดๆ ขึ้น ผู้บริโภคจะฟ้องร้องได้ก็เฉพาะแต่ผู้ขายตรงเท่านั้น จะฟ้องร้องผู้ประกอบธุรกิจฐานผิดสัญญาไม่ได้เพราะผู้ประกอบธุรกิจไม่มีนิติสัมพันธ์ใดๆ ต่อผู้บริโภคจึงอาจทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาที่เพียงพอ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงตามข้อ 2 จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังมีจุดบกพร่องหรือปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขในหลายประเด็น ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมที่สุดก็คือการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เพื่อกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง ให้ชัดเจนและรัดกุมยิ่งขึ้น การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ในกรณีที่ผู้จำหน่ายอิสระก่อให้เกิดความเสียหายอันเกิดจากที่ผู้ประกอบธุรกิจไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่การจัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบการประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง โดยมีแนวทางในการดำเนินการในแต่ละเรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนประกอบธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรง

เห็นควรกำหนดให้ผู้ที่จะยื่นคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงต้องเป็นบริษัทที่มีทุนจดทะเบียนและชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจจัดการกิจการของบริษัทต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามต่างๆ ได้แก่ ต้องไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจจัดการกิจการของบริษัทอื่นซึ่งจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ไม่เคยเป็นกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจจัดการกิจการของบริษัทที่เคยถูกเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงตามพระราชบัญญัตินี้ และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอจดทะเบียน เพื่อเป็นการคัดกรองเบื้องต้นให้ได้ผู้ที่มีความพร้อมและมีความเหมาะสมในการจะประกอบธุรกิจนี้ โดยต้องไม่มีประวัติเคยกระทำความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งนายทะเบียนสามารถตรวจสอบได้อันจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคได้ในระดับหนึ่ง

(2) การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้จำหน่ายอิสระในกรณีที่ผู้จำหน่ายอิสระก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภค

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 (2) ว่าในกรณีการเสนอขายโดยผู้จำหน่ายอิสระซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นแล้ว หากมีความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นกับตัวสินค้า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังมีได้มีบทบัญญัติรองรับในกรณีเรื่องความรับผิดชอบระหว่างผู้จำหน่ายอิสระกับผู้บริโภคไว้แต่อย่างใด จะมีเพียงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิเลิกสัญญาของผู้บริโภคตามมาตรา 33 และมาตรา 34 และสิทธิในการที่ผู้บริโภคได้รับเงินคืนกรณีที่ผู้ใช้สิทธิเลิกสัญญาตามมาตรา 36 รวมทั้งบทบัญญัติเรื่องการทำสัญญาระหว่างผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจขายตรงตามมาตรา 23 การนำสินค้าหรือบริการไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค ผู้จำหน่ายอิสระต้องดำเนินการตามเงื่อนไขและแผนการขายที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงกำหนดตามมาตรา 24 และสิทธิคืนสินค้าของผู้จำหน่ายอิสระตามมาตรา 25 เท่านั้น ซึ่งในกรณีที่สินค้ามีความชำรุดบกพร่อง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงมักจะอ้างว่าตนได้โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ผู้จำหน่ายอิสระแล้ว ตนจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น หรือผู้จำหน่ายอิสระก็จะผลักภาระความรับผิดชอบไปยังผู้ประกอบธุรกิจขายตรง โดยอ้างความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นเกิดจากกระบวนการผลิตของผู้ประกอบธุรกิจขายตรง จึงต้องไปเรียกร้องกับผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ทั้งที่ในความเป็นจริง ความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น อาจเกิดจากกระบวนการผลิตของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงเองแต่แรก หรืออาจเกิดขึ้นเนื่องจากการผู้จำหน่ายอิสระได้ก่อกำเนิดจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้จำหน่ายอิสระตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ก็ได้ ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้จำหน่ายอิสระต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้บริโภคในความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือบริการที่ผู้จำหน่ายอิสระขายให้แก่ผู้บริโภคหรือความเสียหายที่ผู้จำหน่ายอิสระนั้นได้ก่อกำเนิดจากการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้จำหน่ายอิสระตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นการประกันมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงปฏิเสธความรับผิดชอบกับผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้จำหน่ายอิสระ โดยตรง เนื่องจากตามนิยามของผู้จำหน่ายอิสระหมายถึงบุคคลที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและนำสินค้าหรือบริการดังกล่าวไปเสนอขายตรงต่อผู้บริโภค จึงมิได้เป็นตัวแทนของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงเหมือนเช่นกรณีตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงจึงอาจปฏิเสธความรับผิดชอบในกรณีดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องกำหนดความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจน

(3) การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงต้องวางหลักประกัน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2 (3) ว่าพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังมีได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเยียวยาผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการซื้อสินค้าและบริการตามพระราชบัญญัตินี้อย่างชัดเจนและรัดกุม ทำให้ในการประกอบธุรกิจเมื่อเกิดความเสียหายกับผู้บริโภค ยังไม่สามารถเยียวยาเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ได้รับความ

เสียหายได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ที่จะประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง ต้องวางหลักประกัน ซึ่งได้แก่ เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทยหรือ พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ หรือทรัพย์สินอื่นตามที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศ กำหนดต่อนายทะเบียนตามจำนวนเงินที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่น้อยกว่าห้าแสนบาท เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ โดยในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือ ผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงวางหลักประกันเป็นเงินสดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้นาย ทะเบียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ในนามของผู้ประกอบธุรกิจ ขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงแต่ละราย รวมทั้งการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากกับ ธนาคาร ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงกำหนด สำหรับดอกเบี้ยที่เกิด จากเงินฝาก ให้ตกเป็นของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่วาง หลักประกันนั้น และกำหนดให้หลักประกันที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาด แบบตรงวางไว้ดังกล่าว ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตราบเท่าที่ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงยังมีได้ออนกิจการหรือเลิกประกอบธุรกิจ หรือยังไม่พ้นจาก ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ และในกรณีที่โอนกิจการหรือเลิกประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบธุรกิจ ขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงจะขอรับคืนหลักประกันที่วางไว้พร้อมทั้งดอกเบี้ยได้ก็ ต่อเมื่อ ได้แสดงหลักฐานว่าได้ชำระหนี้ที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้เสร็จสิ้นแล้ว โดยกำหนดให้ การวางหลักประกันเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งในการที่นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนการ ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง กล่าวคือ ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่า การยื่นคำขอนั้น ถูกต้องและผู้ยื่นคำขอมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ให้นาย ทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอนำหลักประกันมาวางต่อนายทะเบียนภายใน 30 วัน นับแต่ วันที่ได้รับคำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง และเมื่อยื่นคำขอจด ทะเบียนวางหลักประกันครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง หรือตลาดแบบตรงนั้น สำหรับหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินจากหลักประกัน นั้น เห็นควรกำหนดให้ เมื่อปรากฏผลจากการสอบหาข้อเท็จจริงว่าผู้บริโภคผู้ใดได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจ ขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงรายใดและเป็นจำนวนเงินเท่าใด ให้นายทะเบียนจ่ายเงิน จากหลักประกันที่วางไว้ เพื่อชดเชยความเสียหายนั้น และในกรณีที่หลักประกันที่ผู้ประกอบธุรกิจ ขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงวางไว้ลดลงเพราะถูกใช้จ่ายไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่เพียงพอที่นายทะเบียนจะจ่ายเพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้นายทะเบียนสั่งเป็น หนังสือให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงต้องวางหลักประกันนี้จะเป็นการคุ้มครอง

หรือเสียหายผู้บริโภครู้ได้ได้รับความเสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ได้เป็นอย่างดี โดยมีต้องถึงขั้นมีการฟ้องร้องคดีเรียกค่าเสียหายต่อศาลซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร

(4) การกำหนดหน้าที่การจัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ

ตามที่ได้กล่าวมาในข้อ 2 (4) แล้วว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มิได้กำหนดให้ผู้ใดเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการระหว่างผู้ประกอบการขายตรงและผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง หรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรง และจะต้องส่งมอบเอกสารดังกล่าวเมื่อใด ความไม่ชัดเจนในเรื่องนี้ ทำให้เกิดกรณีที่ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงได้ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค โดยที่เอกสารดังกล่าวมิได้จัดทำขึ้นโดยผู้ประกอบการขายตรง อันเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการขายตรงปฏิเสธความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค หรือไม่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายพร้อมกับสินค้าหรือบริการทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบในการซื้อสินค้าหรือบริการ ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ประกอบการขายตรงมีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยให้ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงมีหน้าที่ส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการนั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับสินค้าหรือบริการ เพื่อกำหนดผู้มีหน้าที่ในการจัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการและกำหนดเวลาในการส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้ชัดเจน และโดยที่ผู้ประกอบการตลาดแบบตรงไม่มีผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง จึงกำหนดให้ผู้ประกอบการตลาดแบบตรงมีหน้าที่จัดทำและส่งมอบเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค

(5) การกำหนดเรื่องการแจ้งย้ายสำนักงานและการส่งรายงานการประกอบธุรกิจและการโอนกิจการหรือเลิกประกอบกิจการ

ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 2 (5) แล้วว่าพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ยังขาดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการประกอบธุรกิจเพื่อให้นายทะเบียนได้ทราบความเป็นไปในการประกอบธุรกิจและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค หากมีกรณีที่ต้องการติดต่อกับผู้ประกอบการ เช่น การไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อมีการย้ายสำนักงานและการไม่ส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน รวมทั้งยังขาดหลักเกณฑ์การ โอนกิจการและการเลิกประกอบธุรกิจ ซึ่งที่ผ่านมาเมื่อมีการ โอนหรือเลิกกิจการ ผู้ประกอบการมักจะเลิกบริษัทหรือปิดกิจการไปโดยไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบบัญชีและบางครั้งก็มีกรณีที่ผู้ประกอบการยังไม่ได้นำเงินตามที่ต้องมีความผูกพันต่อผู้บริโภค ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ประกอบการขายตรงและผู้ประกอบการตลาดแบบตรงต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียนตามแบบหลักเกณฑ์ และระยะเวลาที่คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงประกาศกำหนด และในกรณีที่มีการย้ายสำนักงาน ผู้ประกอบการขายตรงและ

ผู้ประกอบการธุรกิจตลาดแบบตรงต้องแจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบภายใน 15 วันนับแต่วันที่ มีการย้าย รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประกอบการขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงซึ่งประสงค์ จะโอนกิจการ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียน เพื่อให้นายทะเบียนได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้รับ โอน ตลอดจนหลักประกันเช่นเดียวกับการขอจดทะเบียนเมื่อเริ่มประกอบกิจการ โดยผู้ประกอบการ ขายตรงหรือผู้ประกอบการตลาดแบบตรงต้องประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่าง น้อยหนึ่งคราว ส่งไปรษณีย์ตอบรับ หรือส่งข้อมูลทางการสื่อสารอื่นใดให้ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือ บริการซึ่งยังอยู่ในระยะเวลาการรับประกันทราบถึงการโอนกิจการ และห้ามโฆษณาสินค้าหรือ บริการหรือทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการกับผู้บริโภคนับแต่วันที่ยื่นคำขอโอนกิจการ นอกจากนี้ ผู้รับโอนจะต้องรับไปทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการขายตรงหรือ ผู้ประกอบการตลาดแบบตรงซึ่งประสงค์จะเลิกประกอบธุรกิจ ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียน เพื่อให้ นายทะเบียนได้มีโอกาสพิจารณาความเหมาะสมก่อนว่า สมควรที่จะให้ผู้ประกอบการนั้นเลิก ประกอบธุรกิจหรือไม่ โดยในการขอเลิกประกอบธุรกิจ ผู้ประกอบการจะต้องประกาศโฆษณาใน หนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราว ส่งไปรษณีย์ตอบรับ หรือส่งข้อมูลทางการสื่อสารอื่น ใดให้ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าหรือบริการซึ่งยังอยู่ในระยะเวลาการรับประกันทราบถึงการเลิกประกอบ ธุรกิจ และต้องดำเนินการเกี่ยวกับการที่ผู้บริโภคใช้สิทธิเลิกสัญญาที่ทำขึ้นก่อนขอเลิกประกอบ ธุรกิจและยังมีผลผูกพันอยู่ให้แล้วเสร็จก่อน รวมทั้งต้องจัดให้มีบุคคลอื่นเข้ามาเป็นผู้รับซ่อมแซม สินค้าหรือบริการอื่นใดเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่ยังอยู่ในระยะประกันแทนผู้ประกอบการด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในการเลิกสัญญาและคืนสินค้าตามบทบัญญัติดังกล่าว และเพื่อให้การเลิกประกอบธุรกิจไม่กระทบสิทธิของผู้บริโภคตามสัญญารับประกันที่ทำไว้กับ ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดห้ามผู้ประกอบการเสนอขายหรือโฆษณาสินค้าหรือ บริการ หรือทำสัญญาซื้อขายสินค้าหรือบริการกับผู้บริโภคนับแต่วันที่ยื่นคำขอเลิกประกอบธุรกิจ เพื่อมิให้ผู้ประกอบการไปทำสัญญากับผู้บริโภครายใหม่ที่ไม่ทราบถึงการเลิกประกอบธุรกิจ อัน อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคนั้นได้ในภายหลัง